

8 เส้นทางสู่ความสุข

ความสุขของนักเสริมพลังการเรียนรู้เพื่อครูปฐมวัย

เรื่องโดย วันดี สันติวุฒิเมธี

27 ก.ค. 2019

ครูเปรียบเสมือนแม่คนที่สองของเด็ก ครูคนแรกที่เด็กได้เจอหลังจากผลจากอ้อมอกแม่คือครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือครูโรงเรียนอนุบาล ครูคนนี้ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดไม่ใช่ “ความรู้” แต่ต้องมี “ความรัก” และ “ความเข้าใจ” พัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัยมากที่สุด ทว่า ในสายตาของคนทั่วไปอาจมองเห็นครูเด็กเล็กเป็นเพียงพี่เลี้ยงที่ทำให้เด็กกินอิ่มนอนหลับไปวันๆ เท่านั้น ครูหลายคนจึงขาดโอกาสในการเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ภายใน ทว่าในสายตาของสรวงธร นาวาผล และสายใจ คงทนกลับไม่ได้มองเช่นนั้น ทั้งคู่มองเห็น “พลังความรักในอาชีพครู” ที่ซุกซ่อนอยู่ในหัวใจ และเชื่อว่าหากมีกระบวนการเสริมศักยภาพครูปฐมวัยที่กระตุ้นให้ครูสามารถ “คิดต่างอย่างสร้างสรรค์” ได้ด้วยตนเองหรือมีเครือข่ายครูปฐมวัยให้เรียนรู้ร่วมกัน ครูจะกลายเป็น “ชุมพลังแห่งการเรียนรู้” ที่ทำให้เด็กเติบโตเป็นอนาคตของชาติต่อไปอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรวงธร นาวาผล และสายใจ คงทน ทั้งคู่ทำงานภายใต้องค์กรสาธารณประโยชน์ที่ชื่อว่า Wearehappy ในตำแหน่งผู้อำนวยการและผู้จัดการโครงการมีประสบการณ์ในการทำงานบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพบุคคลมานานหลายสิบปี หรือที่ครูศูนย์เด็กเล็กมักเรียกว่า “ป้าการ” และ “พี่ไก่อ” คือ พี่เลี้ยงผู้ริเริ่มโครงการ “มหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 ดีวิถีสุข (สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี)” ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2562) ตลอดระยะเวลาห้าปี โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมศักยภาพครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศผ่านการให้ทุนจำนวนหนึ่งและการพัฒนาเพิ่มทักษะตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการสิบสองเดือน ภารกิจของพี่เลี้ยงไม่ได้แค่ฝึกอบรมอยู่ในห้องสี่เหลี่ยมของโรงแรมเท่านั้น หากยังต้องเดินทางลงพื้นที่ตามศูนย์เด็กเล็กต่างๆ ทั่วประเทศซึ่งได้รับทุนปีละประมาณ 100 แห่งให้ได้มากที่สุด ปัจจุบันโครงการนี้ได้สร้างเครือข่าย “ครอบครัวครูมหัศจรรย์ทั้งสี่ภาค” ที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำสื่อสร้างสรรค์ผ่านการอบรมสัมมนา รวมทั้งการสื่อสารออนไลน์ร่วมกัน จนศูนย์เด็กเล็กที่ได้เข้าร่วมโครงการเกิดความเปลี่ยนแปลง

ในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งตัวครูเองก็เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวครูอย่างเห็นได้ชัด จากเดิมที่ครูบางคนยอมรับว่าทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม รอเวลาส่งเด็กกลับบ้าน กลายเป็นครูที่ทำงานต่อถึงมืดค่ำและวันหยุดก็ยังมาทำงานเพื่อเตรียมสื่อสนุกๆ ให้เด็กๆ

สรวงธร นาวาผล หรือ ป้าการ ระหว่างการลงพื้นที่เยี่ยมครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคใต้

ป้าการเล่าถึงกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลงในตัวครูว่า

กระบวนการที่ใช้เป็นกระบวนการที่เป็นธรรมชาติและธรรมดาประกอบเข้ากับการให้โอกาส รั้งฟังยอมรับ และให้ความเชื่อมั่นต่อพลังอำนาจแห่งความมุ่งสำเร็จที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่โดยเชื่อว่าพลังนี้จะถูกนำออกมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เห็นคุณค่าของตนและเชื่อว่าตนเองก็สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้จากจุดเล็กๆ ที่ตนเองลงมือทำ พลังนี้เองที่จะไปลดอุปสรรคและสร้างโอกาสแห่งความสำเร็จในงานได้

“ครูผู้รับทุนไม่น้อยที่เข้าร่วมโครงการด้วยการรับรู้ว่าคุณมองว่าเป็นเพียงพี่เลี้ยงเด็กไปวันๆ หรือครูบางคนเริ่มต้นกับโครงการด้วยความรู้สึกต่อต้านจากภาวะจำยอมจากการถูกสั่งการให้ดำเนินโครงการโดยที่ตนเองรู้สึกเหนื่อยล้าต่อภาระงานที่มากมาย ซึ่งในกระบวนการทำงานร่วมกันนั้นก็ได้มีการเปิดใจคุยและลงพื้นที่เยี่ยมพร้อมทั้งมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการร่วมงานกันของพี่เลี้ยงและครูผู้รับทุนได้ก่อให้เกิดเป็นสัมพันธภาพที่สวยงาม ความสัมพันธ์แบบผู้ร่วมงานที่มีหัวใจเดียวกันคือมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัย และครอบครัวนั้นได้ลดช่องว่างระหว่างเราลงโดย

สิ้นเชิง ไม่มีการใช้อำนาจและคำสั่งหากแต่เราต่างร่วมกันทำหน้าที่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกัน ครูเองก็กระตือรือร้นด้วยการทำงานอย่างเต็มที่ ไม่รีรอความร่วมมือซึ่งบางครั้งอาจจะตามมาเมื่อครูลงมือไปแล้วระยะหนึ่ง”

หัวใจการทำงานของพี่เลี้ยงทั้งสองท่านคือ การหลอมละลายภูเขาน้ำแข็งของครูที่มาจากต่างที่ต่างทาง มากกว่าหนึ่งร้อยคนในแต่ละปีให้เป็น “ครอบครัวเดียวกัน” สายใจ คงทน หรือ “พี่ไก่” ของครูศูนย์เด็กมักบอกครูทุกคนเสมอว่าทุกโครงการที่ได้รับทุนไม่ได้อยู่ในสถานะของการแข่งขันชิงความเป็นเลิศ หากเป็น “เครือข่ายครอบครัวหัตถกรรม” ที่พร้อมจะดูแลกันและกันให้ทุกศูนย์ทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

“เรามักจะบอกทุกคนว่า เราจะจับมือแล้วเดินไปด้วยกัน เราไม่ได้อยู่ในภาวะของการแข่งขันว่าโครงการไหนดีมากกว่ากัน เพราะไม่ใช่โครงการประกวดสื่อที่แต่ละคนทำ ไม่ต้องมาแยกัน ใครดีไม่ดี เราจะพยายามตัดความรู้สึกนั้นออกจากครู นอกจากนี้ในกระบวนการของเราจะให้เขากล้าพูด กล้าบอกความรู้สึก และมีคนในกลุ่มกล้ายอมรับในความรู้สึกเขา”

สายใจ คงทน หรือ พี่ไก่ของคุณครูเป็นผู้นำกิจกรรมเสริมศักยภาพที่เรียกรอยยิ้มและเสียงหัวเราะได้ตลอดเวลา

คุณสมบัติสำคัญที่ทำให้ป่าการและพี่ไก่อกลายมาเป็นพี่เลี้ยงที่ทำให้ครูทุกคนไว้วางใจจนสามารถถอดออกกันร้องไห้ เล่าเรื่องตั้งแต่ปัญหาในครอบครัวไปจนถึงปัญหาเพื่อนร่วมงาน เจ้านาย และชุมชน นั่นคือความจริงใจที่มีให้กันแบบคนในครอบครัว มิใช่การทำงานแบบเจ้านายลูกน้องที่คอยชี้แนะสั่ง

“เราพูดอะไรที่ง่าย ๆ ไม่ประดิษฐ์คำ พูดสิ่งที่เจาะใจ แล้วใช่เลย เช่น หิวก็บอกว่าหิว ชอบไม่ชอบ เปื่อยไหม ทั้งหมดจะอยู่ในกระบวนการ ความรู้สึกเห็นใจที่มีต่อกัน มีการสัมผัสโอบกอด มีความเอาใจเขามาใส่ใจเรา เราจะพูดกับเขาเสมอว่าเราคือเพื่อนร่วมงาน เราทำโครงการเดียวกัน แค่นคนละหน้าที่เท่านั้น ฉะนั้นมีอะไรคุยกับเราได้เสมอ” พี่ไก่บอกเล่าวิธีการทำงานที่เอาชนะใจครูแบบไม่ต้องอาศัยทฤษฎีซับซ้อน

สิ่งที่สร้างความท้าทายทั้งคู่มากที่สุด คือ การทำให้ครูยอมรับบทบาทของพี่เลี้ยงแบบ “ขอฝืนคนละครึ่ง” พี่ไก่อธิบายให้ฟังว่า

“เราไม่ได้มีอำนาจที่จะไปสั่งเขา ฉะนั้นครูจะทำหรือไม่มาจากใจเขาล้วนๆ เราต้องเป็นเหมือนคนที่กุมหัวใจเขา และให้เขาเห็นด้วยในสิ่งที่เราทำ และเราไม่ใช่บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งตรงนี้เป็นโจทย์ยาก ในปีแรกมีครูตั้งคำถามกับเราว่า เราเป็นใครมาจากไหน ถึงกล้ามาทำงานกับครูต่างๆ ที่เราไม่ใช่ครู นี่มันเป็นจุดท้าทายให้เราต้องพัฒนาตนเองและเข้าเป็นพวกเดียวกับเขาให้ได้

เราเลยบอกเขาตรงๆ ว่า ใช่... เราไม่มีความรู้เรื่องปฐมวัย เราจึงต้องทำงานผ่านครูโดยมีครูเป็นผู้ลงมือทำ แต่เราจะคอยเป็นตัวช่วยที่让他สามารถทำโครงการนี้ให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ในการขอทุน เป็นคนที่อยู่เคียงข้างเขา เพราะเรารู้ว่าเราไม่ใช่ตัวจริงในการทำงาน ถ้าขาดเขา ให้เราลุยไปทำงานเป็นครูก็ทำไม่ได้ เราต้องยอมรับว่าจุดเปลี่ยนอาจไม่ได้อยู่ที่เรา แต่ร่วมกันคนละครึ่งและเรามีจุดที่เห็นประโยชน์ร่วมกัน เราจึงขอฝืนคนละครึ่ง คือ ที่สุดของครูคือการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่ดี แต่ในส่วนของเราอยากเห็นสังคมที่ดีขึ้นจากการพัฒนาคนที่จะเป็นอนาคตของประเทศต่อไป เราก็เหมือนฝืนคนละครึ่ง”

ความจริงใจและการเปิดรับฟังปัญหาในพื้นที่ซึ่งสื่อก็คือหัวใจหลักของการทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยง จนสามารถทำให้ครูปฐมวัยเกิดความเปลี่ยนแปลงในตนเองได้มากขึ้น

“งานนี้ทั้งยาก ทั้งเหนื่อย ใช้เวลาเยอะในการทำงาน แทบจะกินเวลาเกือบทั้งหมดของเรา แต่ที่เรายังรู้สึกมีความสุขกับมัน คือ เวลาเราเห็นรอยยิ้มคุณครู เรารู้สึกว่าเรามีความสุข ในการทำงานจะมีทั้งทุกข์ และสุข เราก็จะกอดกันเพื่อให้กำลังใจ เรามีความรู้สึกว่าเราเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่เขาสามารถเล่าความรู้สึกสุขทุกข์ได้เสมอ มันทำให้เกิดการเกื้อกูลกัน รวมไปถึงเวลาเราไปศูนย์เด็ก เราเห็นรอยยิ้มของเด็ก ก็เหมือนเราถามครูว่าครูรู้สึกยังไง ครูก็บอก ครูมีความสุขที่เห็นรอยยิ้มของเด็กๆ ที่เขาไม่ร้องไห้ เราว่ารอยยิ้มของครูและเด็กมันทำให้เรามีค่ามาก เรา รู้สึกยังอยากทำโครงการนี้อยู่”

ครูปฐมวัยจากทั่วประเทศที่ได้รับทุนจากโครงการมหัศจรรย์ฯ ปีที่ 5

ตลอดระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา ทั้งป่าการและพี่ไก้เดินทางขึ้นเหนือล่องใต้ทั่วทั้งสี่ภาคและทำงานร่วมกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาไม่น้อยกว่า 500 แห่งจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อนหรือมีเวลาส่วนตัวเหมือนคนทำงานประจำทั่วไป เมื่อถามถึงสิ่งที่ยังทำงานอยู่ตรงนี้ได้ ป่าการตอบว่า

ส่วนป่าการนับเป็นพี่เลี้ยงที่รวมบุคลิก “โหด มัน ฮา” ไว้ในคนเดียวกัน ครูคนไหนไม่สนใจฟัง ไม่ตั้งใจทำกิจกรรม ป่าการจะพูดออกไมค์แบบตรงไปตรงมาจนครูสะดุ้งกันเลยทีเดียว และสิ่งนี้กระมังที่ทำให้ครูต่างรักป่าการเหมือนกับแม่ครูคนสำคัญ และป่าการเองก็รู้สึกมีความสุขเมื่อได้ใช้ความเป็นตัวเองเพื่อทำให้คนอื่นประสบความสำเร็จในชีวิตมากขึ้น

“เรามีความรู้สึกว่าในงานนี้ เรามีโอกาสได้เป็นตัวของตัวเอง ได้ใช้ศักยภาพที่มีอีกด้านหนึ่งเพื่อร่วมพัฒนาผู้คน ปกติเป็นคนที่มีโลกส่วนตัวสูง มองว่าตัวเองแปลกแยก ชอบตั้งคำถามกับคำสั่ง ไม่มีความสุขเมื่อต้องกำหนดให้ใครๆ ทำตามเรา ชอบทำงานกับความรู้สึกแต่ต้องมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ มีกรอบในบางอย่าง แต่ขณะเดียวกัน บางครั้งก็อิสระไม่มีกรอบอะไรเลย งานนี้ทำให้เรามองเห็นคุณค่าในตนเองเช่นกัน งานนี้จึงเราออกจากโลกส่วนตัว ไม่ต้องปรับตัวเองให้เป็นใครสักคนเพื่อรับการยอมรับ เรายังคงมีอิสระในการใช้อารมณ์ของตัวเองเหมือนเดิม เมื่อเรามีโอกาสเป็นตัวของตัวเองในโครงการนี้ จากผลสะท้อนกลับมาทำให้เราเห็นว่าความเป็นตัวตนของเราเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเราต่างมีความสุขจากการทำงาน แต่อาจจะในแง่มุมที่ต่างกัน

สำหรับเราแล้ว ความสุขในการทำงานคือการได้รับการยอมรับในความเป็นตัวเองและมีผลสะท้อนความเปลี่ยนแปลงที่ชี้ว่าวิถีกระบวนการที่มีความเป็นตัวเองของเราใส่ลงไปนี้มีส่วนทำให้ครูผู้ร่วมโครงการพัฒนาตัวตนสู่การพัฒนางานจนประสบผลสำเร็จได้ไม่ต่างกันว่าเราเองก็ได้รับพลังจากครูและผู้เกี่ยวข้องมากมาย ทำให้เรามีความเชื่อมั่นและอยากทำงานที่สามารถนำแง่มุมด้านอารมณ์ ด้านจิตใจมาเป็นฟันเฟืองในการดึงพลังสมองเพื่อร่วมพัฒนาสังคมต่อไปอย่างนี้เรื่อยๆ

ทุกวันนี้ป่าการและพี่ไก่ของครูโครงการมหัศจรรย์ฯ ยังคงมีความสุขกับการเดินทางไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศเพื่อสานความฝันคนละครึ่งทางร่วมกับครูที่เข้าร่วมโครงการให้ทำงานของตนเองจนสำเร็จเพราะผลประโยชน์สูงสุดของโครงการนี้จะตกอยู่กับเด็กในวันนี้ที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้าต่อไป

ขอบคุณภาพจากโครงการ Wearehappy มา ณ ที่นี้ด้วยค่ะ

"การบริหารจัดการโครงการด้านการพัฒนานั้นเห็นว่า **ความสำเร็จ** เกิดจาก

1. การบริหารความรู้สึก
2. การจัดการความไม่เข้าใจ
3. การลดช่องว่างการสื่อสาร
4. การรับและส่งพลัง
5. การให้ตัวตนของทุกฝ่ายได้ทำงาน

ทั้งนี้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความสมดุลระหว่างความไวต่ออารมณ์ ความรู้สึกและความ เป็นเหตุเป็นผล

สงวนสิทธิ์ นภาพน
ผู้อำนวยการกลุ่ม we are happy

 #wearehappyพัฒนาคนพัฒนาสังคมพัฒนาชีวิต